

Wojciech Góralski

"Kompetencje organów kolegialnych w Kościele partykularnym w sprawowaniu władzy wykonawczej według Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku",
Mirosław Sitarz, Lublin 2008 :
[recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 52/1-2, 367-375

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

karmelity bosego Anzelma Macieja Gądka, długoletniego konsultora watykańskiej Kongregacji Seminariów i Uniwersytetów, definitora generalnego macierzystego zakonu oraz rektora Międzynarodowego Kolegium Karmelitańskiego „Teresianum” w Rzymie, dziś zaś kandydata do chwały ołtarzy, którego proces beatyfikacyjny rozpoczął się w r. 2002).

Zaprezentowana tu pobieżnie publikacja stanowi niewątpliwie interesujące *novum* w rodzimym piśmiennictwie z zakresu szeroko pojętej problematyki eklezjalnej. Dzięki niej w szczególności niespecjaliści łatwo będą mogli dotrzeć do owych najbardziej podstawowych informacji na temat instytucji i urzędów Stolicy Apostolskiej, przede wszystkim zaś polskich akcentów w dziejach tychże, jakkolwiek trudno nie skonstatować, że W.M. Zarębczana interesowała w owej perspektywie głównie ostatnie dziesięciolecie, a zwłaszcza okres pontyfikatu Jana Pawła II, stąd o takich czynnych niegdyś na gruncie Kurii Rzymskiej postaciach, jak kardynałowie Stanisław Hozjusz, Mieczysław Ledóchowski, Włodzimierz Czacki i Adam Stefan Sapieha czy patriarchowie Jerzy Laskarys (Lascaris) i Władysław Zaleski wspomina się tam zgoła na marginesie, a np. o XVII-wiecznym kardynale Janie Kazimierzu Denhoffie Autor w ogóle nie wzmiankuje. Tematyka obecności Polaków na przestrzeni stuleci w życiu papieżstwa dopiero zatem oczekuje na gruntowniejsze przebadanie i rzetelne zaprezentowanie w formie monograficznej.

Krzysztof R. Prokop

Mirosław Sitarz, *Kompetencje organów kolegialnych w Kościele partykularnym w sprawowaniu władzy wykonawczej według Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2008, ss. 302 + 18 nlb.

Praca, poświęcona kompetencjom organów kolegialnych w Kościele partykularnym w sprawowaniu władzy wykonawczej według Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku, podejmuje problematykę związaną z postulatami Soboru Watykańskiego II (LG, n. 28) dotyczącym zdemokratyzowania sposobu wykonywania władzy przez biskupów w Kościołach partykularnych. Postulat ten znalazł skuteczny oddźwięk w posoborowym Kodeksie Prawa Kanonicznego (1983), w którym (w Księdze II – „Lud Boży”) pojawiły się normy regulujące udział wiernych, tak duchownych, jak i świeckich, w sprawowaniu władzy przez biskupów diecezjalnych. W myśl owych norm partycypacja ta dokonuje się za pośrednictwem pomocniczych organów kolegialnych, które uczestniczą w sprawowaniu przez biskupa władzy wy-

konawczej, tj. w stanowieniu przezeń konkretnych aktów administracyjnych, oraz podejmują inne, określone zadania.

Opracowanie, wypełniające istniejącą w piśmiennictwie kanonistycznym lukę, zostało oparte na szerokiej bazie źródłowej, którą stanowią dokumenty Soboru Watykańskiego II, dekrety wykonawcze Stolicy Apostolskiej do uchwał soborowych, Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 roku, konstytucje papieskie, odpowiedzi papieskich organów interpretacyjnych, dekrety dykasterii Kurii Rzymskiej a także akty normatywne z obszaru prawa partykularnego Kościoła w Polsce (Konferencji Episkopatu Polski i niektórych biskupów diecezjalnych). Autor nawiązał także do literatury przedmiotu, obejmującej zaledwie kilka monografii poświęconych przede wszystkim niektórym organom kolegialnym oraz szereg rozpraw i artykułów.

Struktura opracowania obejmuje dwie podstawowe jednostki redakcyjne w postaci części. Pierwsza z nich zawiera analizę z obszaru prawa materialnego (ukazuje pozycję prawną organów kolegialnych uczestniczących w sprawowaniu władzy wykonawczej w Kościele partykularnym), druga natomiast analizę z obszaru prawa formalnego (przedstawia przedmiot i procedurę urzeczywistniania przez te organy swoich kompetencji). Biorąc pod uwagę tego rodzaju ujęcie problematyki, wydaje się, że korzystniejsze brzmienie tytułu rozprawy byłoby następujące: „Organy kolegialne w Kościele partykularnym oraz ich udział w sprawowaniu władzy wykonawczej według Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku”. Część pierwsza – „Pozycja kolegialnych organów w sprawowaniu władzy wykonawczej w Kościołach partykularnych” (s. 11-148) składa się z trzech rozdziałów, które konsumują zakres tematyki tak określonej. W pierwszym z nich – „Podstawy teologiczne i prawne ustanowienia pomocniczych kolegialnych organów władzy w Kościele partykularnym” (s. 13-47) ks. M. Sitarz wskazuje na podstawy konstytucyjne tychże organów, a podstawy te, określone przez samego Jezusa Chrystusa, wyjaśnia i proklamuje Urząd Nauczycielski Kościoła. Podstawowe źródło współczesnej nauki Kościoła w przedmiocie jego konstytucji (w sensie materialnym) stanowią uchwały *Vaticanium II* oraz posoborowe prawodawstwo kościelne.

Po wyjaśnieniu pojęcia Kościoła partykularnego, Autor skupia swoją uwagę na podstawach uczestnictwa wszystkich wiernych w budowaniu Kościoła, zwracając m.in. uwagę na współudział prezbiterów Kościoła partykularnego w kapłaństwie hierarchicznym Chrystusa pod przewodnictwem biskupa. Z kolei omawia zasady dotyczące relacji zachodzących między biskupem diecezjalnym a kolegialnymi organami pomocniczymi w realizacji misji Kościoła, podane tak w KPK z 1983 roku, jak i w *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów Kongregacji ds. Biskupów Apostolorum successores* z 2004 roku (zasada trynitarna; zasada współpracy; zasada

uznania kompetencji; zasada właściwej osoby na właściwym miejscu; zasada pomocniczości; zasada dobra wspólnego; zasada sprawiedliwości i legalności).

Rozdział II nosi tytuł: „Pojęcie i rodzaje organów władzy w Kościele partykularnym” (s. 49-99). Wyjaśnwszy pojęcie organu władzy w Kościele partykularnym, Autor przedstawia rodzaje tychże organów, mających swoje źródło w prawie Bożym (biskup diecezjalny) i w prawie czysto kościelnym (pozostałe organy). Zatrzymując się nad organami pomocniczymi, wyposażonymi w określone kompetencje przez najwyższego Prawodawcę kościelnego (organy władzy wykonawczej lub sądowniczej), służącymi biskupowi diecezjalnemu pomocą w zarządzaniu diecezją, wyróżnia szereg typów tychże organów, przy czym – zgodnie z zakreślonym obszarem tematycznym – nie uwzględnia organów władzy sądowniczej. Wskazuje więc na organy władzy wykonawczej obligatoryjne i fakultatywne (wśród tych ostatnich wymienia m.in. wikariusza parafialnego i rektora kościoła; czy są to jednak rzeczywiście pomocnicze organy władzy administracyjnej w Kościele partykularnym?), jednoosobowe i wieloosobowe (kolektywne i kolegialne).

Interesująca jest klasyfikacja organów kolegialnych w Kościele partykularnym przedstawiona w kolejnym segmencie rozprawy (na wstępie Autor stwierdza, że KPK nakłada na biskupa diecezjalnego obowiązek ustanowienia określonych organów kolegialnych, dodając – niepotrzebnie – „oraz upoważnia do ich ustanowienia” (nałożenie obowiązku zawiera w sobie *ipso facto* upoważnienie do jego zrealizowania). Przyjmuje następujące kryteria tej klasyfikacji: rodzaj Kościoła partykularnego, w którym organ funkcjonuje; kompetencje organu (reprezentacyjna, konsultacyjna, władcza, liturgiczna, kreacyjna, koordynacyjna, mediacyjna); uczestnictwo w zadaniach Kościoła; sposób utworzenia organu; członkostwo w organie; sytuacja, w której może znaleźć się Kościół partykularny; możliwość rozwiązania organu; obowiązek utworzenia organu; podmiot zobowiązany do utworzenia organu; osoba upoważniona do zwołania organu; sposób działania organu; przedmiot kompetencji organu.

Z kolei ks. Sitarz omawia organy kolegialne (w kolejności występowania ich w KPK), rozpoczynając od obligatoryjnych. Przedmiotem jego wywodów są: Diecezjalna rada ds. ekonomicznych; Rada kapłańska (przecinek na s. 67, w. 6 od góry zmienia substancjalnie sens stwierdzenia); Kolegium konsultorów; Kapituła kanoników (na s. 76, w przyp. 83, dot. związanej historii kapituł katedralnych, nie podano źródła informacji, według której kapituły stały się niezależnymi korporacjami posiadającymi osobowość prawną już w XI w. – tymczasem nastąpiło to dopiero w XII i XIII stuleciu); Rada misji; Rada zarządzania (jedynie w Personalnej Administracji Apostolskiej Świętego Jana Marii Vianneya); Zespół proboszczów konsultorów. Koncentrując następnie swoją uwagę na organach fakultatywnych, przypomina najpierw dyrektywę *Dyrektorium Apostolorum successores*, w myśl

której organy te, zarówno stałe, jak i czasowe, należy powoływać zgodnie z możliwościami danej diecezji. Poszczególne organy, które Autor prezentuje, to: Rada biskupia (na uwagę zasługuje informacja, iż wymienione wyżej Dyrektorium postanawia, że organ ten jest powoływany „w celu koordynowania całego diecezjalnego duszpasterstwa”, s. 89); Diecezjalna rada duszpasterska; Rada mediatorów (organ pojednawczy poszukujący i wskazujący słuszne rozwiązanie konfliktu zaistniałego między autorem dekretu a jego adresatem). Prezentację-komentarz tak w odniesieniu do organów obligatoryjnych, jak i fakultatywnych, znamionuje duży stopień wnikliwości i precyzji oraz jasności sformułowań. Czytelnik doszuka się tutaj odpowiedzi m.in. na pytanie o *ratio legis* danej normy prawnej o utworzeniu organów kolegialnych w Kościele partykularnym.

Rozdział III – „Pojęcie i rodzaje kompetencji kolegialnych organów władzy wykonawczej w Kościele partykularnym” (s. 101-148) stanowi naturalne rozwinięcie i niejako uzupełnienie dyskursu zawartego w rozdziale poprzednim. Wszechstronna analiza odnośnych norm prawnych KPK, ukierunkowana na właściwe odczytanie *mens Legislatoris*, pozwoliła tutaj ks. Sitarzowi na udzielenie odpowiedzi na szereg pytań dotyczących charakteru kompetencji poszczególnych organów, ich zakresu oraz znaczenia dla biskupa diecezjalnego, a tym samym i dla Kościoła partykularnego.

Swoje wywody Autor rozpoczyna od szerszego wyjaśnienia pojęcia kompetencji organów władzy w Kościele partykularnym (upoważnienie do tworzenia uprawnień lub obowiązków na rzecz innych osób), po czym wyróżnia rodzaje kryteriów kompetencji (terytorialne; personalne; rzeczowe, inaczej merytoryczne, dotyczące rodzaju spraw), które to kryteria najczęściej łączą się; zazwyczaj zakres kompetencji jest określony według rodzaju spraw, w zakresie których organ jest uprawniony lub zobowiązany do danych działań.

Biorąc pod uwagę przyjęte w rozdziale poprzednim kryterium klasyfikacji organów kolegialnych władzy wykonawczej w Kościele partykularnym ze względu na kompetencje, Autor dokonuje szczegółowej analizy tychże kompetencji owych organów. Tak więc kompetencje władcze (polegają na podejmowaniu aktów władczych) dostrzega wyłącznie w odniesieniu do Kolegium konsultorów, i tylko w sytuacjach nadzwyczajnych: *sede vacante* i *sede impedita*. W dalszej kolejności analizuje kompetencje konsultacyjne – w odniesieniu do konsultacji fakultatywnej i obligatoryjnej (interesujący jest tutaj m.in. wątek historyczny instytucji konsultacji), kompetencje kreacyjne, tzn. związane z posiadaniem władzy powoływania w Kościele partykularnym innych organów konstytucyjnych spełniających zadania określone w prawie – *sede plena* (m.in. wybór Zespołu proboszczów konsultorów przez Radę kapłańską) oraz *sede impedita* i *sede vacante* (m.in. wybór – *sede vacante* – administratora diecezji przez Kolegium konsultorów), kompetencje reprezentacyjne

(Rada kapłańska w stosunku do prezbiterium diecezji czy Rada duszpasterska w stosunku do wszystkich wiernych diecezji), kompetencje mediacyjne (Zespół proboszczów konsultorów i Rada mediacyjna), kompetencje koordynacyjne (Rada biskupia) oraz kompetencje liturgiczne (Kapituła katedralna).

W zakończeniu rozdziału ks. Sitarz, powodowany wątpliwościami, wysuwa m.in. interesujące wnioski w trybie *de lege ferenda*. Z niektórymi jednak wypadnie się nie zgodzić. Tak więc w świetle kan. 1742 § 1 KPK nie ma chyba wątpliwości, że przedstawieni przez biskupa diecezjalnego Radzie kapłańskiej kandydaci do Zespołu proboszczów konsultorów mogą pochodzić spośród wszystkich proboszczów pracujących w diecezji, a nie tylko spośród należących do Rady kapłańskiej. Nie ulega również wątpliwości, że w świetle tegoż kanonu wybór – spośród Zespołu proboszczów konsultorów – dwóch proboszczów w konkretnej sprawie przeniesienia czy usunięcia proboszcza należy do biskupa diecezjalnego. Wydaje się następnie czymś oczywistym, że biskup diecezjalny może dowolnie wybierać dwóch proboszczów spośród Zespołu, o którym mowa, do poszczególnych spraw, podobnie jak to, że biskup diecezjalny nie może powierzyć kompetencji Zespołu proboszczów konsultorów utworzonej przez siebie Radzie personalnej; może natomiast Zespół proboszczów konsultorów uczynić swoją Radą personalną. Co się tyczy z kolei wysuniętej wątpliwości, czy w sytuacji *sede vacante* ustaje funkcjonowanie Zespołu proboszczów konsultorów, to – jak się wydaje – *mens Legislatoris* nakazywałby przyjęcie, że nie ustaje (wkrótce po objęciu urzędu przez nowego biskupa diecezjalnego, zanim zostałyby ukonstytuowana nowa Rada kapłańska, może mieć miejsce proces o usunięcie czy przeniesienie proboszcza). Wreszcie nie budzi wątpliwości, że wybór Zespołu proboszczów konsultorów dokonany nie przez Radę kapłańską, lecz przez wszystkich prezbiterów diecezji byłby nieważny.

Część druga opracowania – „Przedmiot i procedura realizacji kompetencji pomocniczych organów kolegialnych władzy wykonawczej w Kościele partykularnym” (s. 149-258), obejmujący dwa rozdziały, jest prezentacją i analizą norm prawnych dotyczących przedmiotu i procedury w realizacji kompetencji kolegialnych organów władzy w Kościele partykularnym. Chodzi więc o prawo formalne: normy prawa powszechnego o stanowieniu aktów administracyjnych przez organy władzy wykonawczej oraz normy z zakresu procedury specjalnej, bądź ustanowione przez biskupów diecezjalnych, zgodnie z prawem, oraz sposób realizacji własnych kompetencji przez wspomniane organy.

Rozdział I – „Akty administracyjne jako przedmiot realizacji kompetencji kolegialnych organów w Kościele partykularnym” (s. 151-182) został poświęcony – jak widać to z samego sformułowania jego tytułu – aktom administracyjnym, które stanowią uzewnętrznienie wielorakiej działalności (objętej szeroko rozumianym doradztwem oraz innymi działaniami) organów, o których mowa.

Na wstępie czytelnik zapoznaje się bliżej ze stosunkowo nowym pojęciem aktu administracyjnego w prawie kanonicznym. Analizując poglądy panujące w doktrynie, Autor zwraca uwagę na elementy tworzące akt administracyjny we właściwym znaczeniu. Za J. Krukowskim, który dokonał gruntownej analizy elementów formalnych i materialnych aktu administracyjnego, przyjmuje, że akt administracyjny jest to „akt ustanowiony przez kompetentny organ kościelnej władzy wykonawczej, odznaczający się konkretnością, mający oparcie w akcie prawodawczym, bezpośrednio skierowany do osiągnięcia dobra publicznego Kościoła” (s. 157). Przytacza także określenie aktu administracyjnego – przyjęte przez wymienionego Autora na kanwie komentarza do kan. 38 KPK – jako „aplikację obowiązującej ustawy lub zwyczaju do konkretnego faktu przez organ władzy wykonawczej” (tamże). W dalszym ciągu ks. Sitarz omawia elementy aktu administracyjnego, wyróżniając tutaj elementy istotne (podmiot; wola podmiotu; przedmiot; treść; przyczyna, inaczej motywacja; forma), elementy przypadłościowe (termin; warunek; sposób wykonania) oraz elementy formalne (autor i adresat; upoważnienie prawne autora do wydania aktu; motywacja; preambuła; dyspozycja; data; podpisy; pieczęć). Podczas gdy elementy istotne i przypadłościowe związane są z samą istotą aktu administracyjnego, to elementy formalne odnoszą się wyłącznie do ich prezentacji na zewnątrz. Słusznie Autor podkreśla, że gdy chodzi o strukturę aktu administracyjnego, to każdy taki akt, zarówno dekret ogólny, jak i konkretny akt administracyjny o charakterze konstytutywnym, tworzy nową jakość prawną, inaczej kreuje określony stosunek prawny.

Przechodząc z kolei do klasyfikacji aktów administracyjnych i kryteriów ich podziału, Autor bierze najpierw pod uwagę podstawowy podział tychże aktów przyjęty w KPK (według kryterium materialnego, jakim jest stopień konkretności): ogólne akty administracyjne, stanowiące na wzór ustawy (jednak niższej rangi niż ustawy), stosowane wielokrotnie do określonego rodzaju adresatów – dekrety ogólne i instrukcje (kann. 29-34 KPK) oraz konkretne akty administracyjne (akty administracyjne we właściwym znaczeniu), służące do aplikacji aktów normatywnych w stosunku do konkretnych adresatów, różniące się od aktów sądowych (ich celem nie jest rozstrzygnięcie kwestii spornych) (kann. 35-93 KPK). Do konkretnych aktów administracyjnych Ustawodawca zalicza: konkretne dekrety i nakazy (kann. 48-58 KPK); reskrypty (kann. 59-75 KPK); przywileje (kann. 76-84 KPK); dyspensy (kann. 85-93 KPK). Autor referuje także spotykany w doktrynie podział – według różnorodnych kryteriów – konkretnych aktów administracyjnych (ze względu na: tworzenie nowej jakości administracyjno-prawnej adresata – deklaratoryjne i konstytutywne; stosunek autora do aktu woli adresata – jednostronne i dwustronne; stopień sformalizowania – związane warunkami i swobodne; stosunek organu wydającego do adresata – wewnętrzne i zewnętrzne; liczbę organów władzy uczest-

niczących w stanowieniu aktu – proste i złożone; tworzenie nowych stosunków prawnych – rodzące bezpośrednio skutki prawne dla adresata i niezmienną bezpośrednio stosunków prawnych oraz będące przygotowaniem do wydawania aktów definitywnych zaliczanych do tych pierwszych; przedmiot aktu administracyjnego – akty powierzenia, akty decyzji, akty nałożenia kary; formę – w formie wyrażonej, tj. uzewnętrznionej /pisemnie lub ustnie/ i w formie utajnionej; inicjatora aktu – stanowione z inicjatywy organu władzy i stanowione z inicjatywy wiernych; fazę spełnianą przez akty administracyjne w tworzeniu nowych stosunków prawnych – decyzyjne i przygotowawcze /np. opinia o kandydacie na dany urząd/.

W rozdziale II – „Procedura realizacji kompetencji kolegialnych organów w Kościele partykularnym” (s. 183-258) Autor dokonuje analizy samej procedury administracyjnej, poprzez którą urzeczywistnia się kompetencja (wieloraka) kolegialnych organów władzy wykonawczej w Kościele partykularnym; efektem owej procedury jest określony akt administracyjny. Tak podstawowe, jak i pomocnicze organy kolegialne nie mogą wydawać aktu administracyjnego w sposób dowolny, lecz winny działać zgodnie z prawem, a więc zgodnie z zasadą legalności, a także dyskrecjonalności (swobodnego uznania administracyjnego w granicach określonych przez zasadę legalności).

Biorąc pod uwagę różnorodność administracji kościelnej, wymagającej istnienia szeregu postępowań administracyjnych, w drodze których realizowane są różne kompetencje, co skutkuje odmiennymi rodzajowo aktami administracyjnymi, Autor wskazuje, jakie procedury należy stosować w podejmowaniu aktów administracyjnych złożonych, w których powstawaniu biorą udział organy kolegialne. Rozpoczyna od procedury konsultacji organów kolegialnych (uzyskiwania zgody przez biskupa diecezjalnego w sytuacji *sede plena*; uzyskiwania zgody przez administratora diecezjalnego w sytuacji *sede vacante*; zasięgania rady), przytaczając kan. 127 §§ 1-3 KPK. Słusznie Autor zauważa, że w analogicznym kanonie (934 § 3) KKKW dodano zapis, w myśl którego tym, od których wymaga się zgody lub rady, władza, która tej zgody lub rady potrzebuje, powinna udzielić niezbędnych informacji oraz wszelkimi sposobami zabezpieczyć ich swobodne wypowiedzenie się. Przytaczając jednak (na s. 186) tekst owego paragrafu z tłumaczeniem polskim za dwujęzyczną edycją KKKW (Lublin 2002, s. 587) Autor błędnie oddaje zwrot oryginalny *tueri debet* (jakoby władza powinna „rozważyć ich opinie”). Tymczasem Ustawodawca stanowi, iż *auctoritas [...] eorum liberam mentis manifestationem omni modo tueri debet*. Otóż *libera mentis manifestatio* odnosi się zarówno do wyrażenia zgody, jak i do wyrażenia opinii, nie można więc polecenia *omni modo tueri debet* odnosić tylko do opinii, a jeśli tak, to „rozważenie” zgody kolegium nie miałyby sensu (czasownik *tueor* oznacza nie tylko „rozważać”, lecz także „ochraniać”, „bronić”). Na uwagę zasługuje punkt o przygotowaniu konsultacji, łącznie z postulatami do-

tyczącym informacji związanych z przedmiotem konsultacji. Interesujące są uwagi na temat zwołania organu konsultacyjnego, samego posiedzenia tego organu, dyskusji i głosowania. Nie pominął Autor kwestii zasięgnięcia rady zgodnie z prawem partykularnym, a także wyboru samego sposobu konsultacji.

W dalszym ciągu ks. Sitarz przedstawia procedury dotyczące realizacji różnych kompetencji organów kolegialnych: władczych (*sede vacante; sede impedita*), koordynacyjnej, mediacyjnych, kreacyjnych (*sede plena; sede vacante*). W odniesieniu do tych ostatnich, Analizując przepisy KPK w przedmiocie wyboru przez Kolegium konsultorów administratora diecezjalnego, stwierdza m.in.: „Na kandydata można zgłaszać tylko kapłana spełniającego wymagane kwalifikacje do tego urzędu” (s. 246). Czy rzeczywiście w tego rodzaju wyborach, w świetle kan. 119, n. 1 KPK, może mieć miejsce zgłaszanie kandydatów? (pośrednio z kanonu wynika, że pierwsze głosowanie ma charakter indykacyjny). Słusznie natomiast odrzuca opinię J.R. Pundersona, w myśl której, jeśli wybrany na administratora diecezji odmówi przyjęcia wyboru lub w ciągu ośmiu dni nie odpowie na pytanie przewodniczącego kolegium, wtedy gremium to zyska dodatkowych osiem dni na wybranie innego kapłana. W dalszym ciągu czytelnik zapoznaje się bliżej z realizacją kompetencji reprezentacyjnych i liturgicznych.

We wnioskach sformułowanych na zakończeniu rozdziału ks. Sitarz wysuwa m.in. szereg postulatów w trybie *de lege ferenda*. Niektórych jednak trudno uznać za niezbędne. Tak więc gdy chodzi o to, kto może być skrutatorem, to nie ma wątpliwości, że może nim być tylko członek danego kolegium (kan. 173 § 1 KPK). Natomiast ogólne stwierdzenie kanonu *deputentur* może rodzić wątpliwości, kto ich wyznacza. Co się tyczy prawa udzielenia święceń przez administratora diecezjalnego posiadającego sakrę biskupią, to nie ma wątpliwości, że w myśl kan. 1015 § 3 KPK („Kto może wystawić dymisorie do przyjęcia święceń, może również sam osobiście święceń udzielić, jeśli ma sakrę biskupią”), mogąc wystawiać swoim podwładnym – za zgodą Kolegium konsultorów – dymisorie (kan. 1018 § 1, n. 2 KPK), może tym samym udzielić im święceń. Z kolei na wątpliwość, czy w procedurze uzyskiwania zgody, gdy liczba głosów jest równa, administrator diecezji może w danej sprawie zarządzić ponowne głosowanie, czy „po *remisowym głosowaniu* przeważać swoim głosem” (s. 258), należy odpowiedzieć następująco: skoro w kan. 127 § 1 KPK Ustawodawca wymaga uzyskania przez przełożonego zgody bezwzględnej większości tych, którzy są obecni, nieuzyskanie takiej większości żadną miarą nie uprawnia administratora diecezjalnego ani do zarządzenia ponownego głosowania ani do przeważenia własnym głosem (w tym miejscu wypadnie nie zgodzić się z Autorem, gdy twierdzi, że administrator diecezji, który przed wybraniem go na ten urząd należał do Kolegium konsultorów, należy doń i po wyborze na administratora diecezji (s. 214, przyp. 103). Utrata przez admi-

nistratora diecezji członkostwa w Kolegium konsultorów (w momencie przyjęcia wyboru na ten urząd) wynika z natury rzeczy. Nowo wybrany administrator diecezji staje się odtąd przełożonym kolegium konsultorów, a to ostatnie jest jego organem konsultacyjnym. Trudno, by ktoś pełnił rolę konsultacyjną wobec siebie!

W zakończeniu rozprawy ks. Sitarz podjął udaną refleksję nad problemami związanymi z realizacją w KPK z 1983 roku postulatów Vticanum II w przedmiocie dowartościowania wiernych w pełnieniu misji Kościoła na poziomie Kościoła partykularnego. Uważa, że postulaty te (dotyczące demokratyzacji Kościoła) znalazły swój wymowny wyraz w posoborowym KPK, przede wszystkim poprzez utworzenie nowych organów kolegialnych, wyposażonych w odpowiednie kompetencje. Owa demokratyzacja ułatwia wszystkim wiernym razem z biskupem diecezjalnym kształtowanie właściwych relacji w urzeczywistnianiu zadań Kościoła. Jednocześnie zauważa, że gdy chodzi o praktykę Kościołów partykularnych w Polsce w odniesieniu do organów kolegialnych, to bardzo użyteczne byłoby przeprowadzenie badań także socjologiczno-prawnych.

W podsumowaniu należy powiedzieć, że monografia ks. Mirosława Sitarza stanowi cenną publikację w obszarze kościelnego prawa administracyjnego. Czytelnik znajduje tutaj bardzo wnikliwą, kompetentną i twórczą analizę tak okazałego pakietu przepisów kodeksowych regulujących zarówno pozycję prawną (kompetencje) organów kolegialnych w sprawowaniu w Kościele partykularnym władzy wykonawczej, jak i wielorakich procedur dotyczących samego jej urzeczywistnienia. Autor książki, starannie przygotowany wieloletnimi badaniami nad szeregiem nowych instytucji Kościoła partykularnego, dokonał niejako zwięźcenia swoich dociekań, ukazując tym razem całokształt struktur przyporządkowanych w tymże Kościele biskupowi diecezjalnemu, ale przecież służących dobru duchowemu całego Ludu Bożego.

Posługując się przede wszystkim metodą dogmatyczno-prawną, ks. Sitarz poddał krytycznej analizie normy prawne pochodzące z różnych segmentów posoborowego KPK. Do każdej kwestii, a jest ich aż tyle, podchodzi rzetelnie, nie wykazując bynajmniej tendencji do pomijania czegokolwiek, co jawi się jako problem. Dobrym sprzymierzeńcem merytorycznego dyskursu jest poprawny język i styl opracowania.

Poza wysokimi walorami poznawczymi książki nie sposób nie wspomnieć o jej wymiarze aplikacyjnym. W każdej kurii diecezjalnej czy metropolitalnej powinna ona stanowić niezastąpioną pomoc dla tych, którym przypadło w udziale realizować na co dzień administracyjne zadania w Kościele partykularnym.

ks. Wojciech Góralski